

СЕМІНАР

ДЕРЖАВНА ПІДРИМКА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

Лектор

Шевердіна Вікторія Ігорівна

к.ю.н., старший науковий співробітник

відділу правового та структурно-технологічного розвитку економіки

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

Трудові і соціальні права, гарантії та пільги ветеранам війни.

- ▶ Поняття трудових, соціальних прав і гарантій ветеранів війни.
- ▶ Трудові права, гарантії, пільги ветеранів війни за законодавством України.
- ▶ Соціальний захист ветеранів війни.

Поняття соціального забезпечення ветеранів війни.

Система економічних, організаційних та соціальних заходів, здійснюваних органами публічної влади з метою підтримки учасників бойових дій і ветеранів війни та реалізації ними своїх соціальних прав.

Зокрема, умовно можна виділити такі категорії:

- ▶ Грошове забезпечення
- ▶ Пенсійне забезпечення
- ▶ Медичне забезпечення
- ▶ Матеріальне забезпечення

Основний нормативно-правовий акт - ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII від 22 жовтня 1993 року

Відповідно до статті 17 Конституції України на державу покладено обов'язок щодо соціальної підтримки громадян, які захищали Україну в складі Збройних сил України, інших військових формувань, а також членів їхніх сімей.

Право на державну підтримку мають:

- ▶ **Учасники бойових дій**
- ▶ **Особи з інвалідністю внаслідок війни**
- ▶ **Члени сімей загиблих**
- ▶ **Учасники війни**
- ▶ **Ветерани військової служби**
- ▶ **Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною**

Можна виділити такі види державних гарантій :

- ▶ Медичне забезпечення
- ▶ Грошове забезпечення
- ▶ Пенсійне забезпечення
- ▶ Матеріальне забезпечення
- ▶ Професійно-освітнє забезпечення
- ▶ Санаторно-курортне забезпечення
- ▶ Пільгове забезпечення

Соціальний захист ветеранів - найбільший блок пільг,
передбачених Законом.

Серед них можна виокремити:

- 1) відомі для ветеранів та користуються попитом;
- 2) відомі для ветеранів, але недоступні в реалізації;
- 3) не відомі для ветеранів;
- 4) не актуальні для ветеранів.

Медичне забезпечення

- ▶ Варто вказати, що далеко не всі гарантії у сфері медичного забезпечення ветеранів мають затверджені порядки їхньої реалізації. Наприклад, відсутній порядок позачергового обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергової госпіталізації. Щодо права на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів, то Постановою Кабінету міністрів України від 05.08.1994 №532 затверджено перелік категорій населення, які проходять обов'язкові медичні огляди. До таких осіб відносяться ветерани війни та особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, проте періодичність проходження такого обстеження та особливі умови для таких осіб не передбачені.
- ▶ Крім того, що перелік ліків, які надаються за державний кошт, є обмежений, у багатьох аптеках навіть не знають про такий порядок і на основі цього відмовляють ветеранам. Таке право також важко реалізувати через ненадійність договірних відносин з державою та брак коштів у бюджеті. Аптеки, зокрема приватні, неохоче укладають договори про надання ліків і лікарських засобів на безоплатній основі, тому отримати ліки можна приблизно лише в 1000 аптечних закладах України (здебільшого державної або комунальної форми власності), з якими укладено договори.

Пільги на квартплату та комунальні послуги:

- знижка плати за користування житлом (квартирна плата) у межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає в житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 м² на сім'ю);
- знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) і скрапленим балонним газом для побутових потреб у межах середніх норм споживання;
- знижка вартості палива, у тому числі рідкого, у межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення.⁶

Надаються різні знижки відповідно до правового статусу особи: учасник бойових дій, особа з інвалідністю внаслідок війни, учасник війни та ін. Цей блок пільг є одним із найбільш затребуваних із боку ветеранів-користувачів.

Пільговий проїзд

Стаття 12 п.7 та стаття 13 п.7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” передбачають низку пільг на безкоштовний проїзд учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни.

Проблемними питаннями є:

- ▶ Пільга на безкоштовне користування громадським транспортом найчастіше використовується ветеранами. Проте, оскільки значна частина громадських перевезень здійснюється приватними маршрутними таксі, з реалізацією права на пільговий проїзд доволі часто виникають проблеми. Послуги надаються через органи соціального захисту.
- ▶ Система надання компенсації перевізникам за безкоштовний проїзд не налагоджена й тягне за собою суттєві фінансові ризики для перевізників. Відповідно, перевізники намагаються уникати пільгових категорій або обмежують кількість поїздок. Конфлікти між ветеранами та водіями маршруток є розповсюдженим явищем фактично в усіх регіонах України

Працевлаштування, зайнятість та освіта.

Соціально-професійна адаптація ветеранів передбачає заходи з відновлення й удосконалення професійних навичок та вмінь, профорієнтаційні послуги, направлені на підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Порядок професійної адаптації визначений у постанові КМУ №432.13 Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”

Працевлаштованим ветеранам передбачає пільги, які складаються з наступного:

- ▶ права на використання чергової щорічної відпустки в зручний час;
- ▶ додаткової відпустки зі збереженням заробітної плати строком на 14 календарних днів на рік;
- ▶ переважного права на залишення на роботі під час скорочення чисельності чи штату працівників.

Першочергове (позачергове) право на забезпечення житлом та земельними ділянками є одними із найзатребуваніших пільг. У сфері житлових питань законодавство передбачає наступні можливості:

- ▶ - першочергове (позачергове) забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий (позачерговий) ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;
- ▶ - одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і надвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років, починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва;
- ▶ - першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків.

Державні бюджетні програми з питань підтримки ветеранів та їх виконання

- ▶ Забезпечення житлом ветеранів
- ▶ Соціальне забезпечення
- ▶ Психологічна реабілітація ветеранів іальна та професійна адаптація ветеранів
- ▶ Санаторно-курортне лікування ветеранів
- ▶ Медична реабілітація та протезування ветеранів
- ▶ Медичне забезпечення ветеранів
- ▶ Щорічна матеріальна допомога ветеранам
- ▶ Одноразова грошова допомога ветеранам

Найвищий рівень затребуваності (частка тих, хто намагався скористатись послугою чи пільгою, та хто планує ними скористатися, серед тих, кому відомо про цю послугу чи пільгу) спостерігається за тими пільгами та послугами, які пов'язані з матеріальним забезпеченням.

- ▶ безкоштовний проїзд у міському транспорті та міжміських автобусних перевезеннях
- ▶ - першочергове відведення земельної ділянки
- ▶ - пільги на квартплату, комунальні послуги, опалення будинку без центрального опалення
- ▶ - пільги на проїзд міжміським залізничним, водним, повітряним та автотранспортом

Найбільш проблематичним є отримання таких послуг та пільг:

- ▶ забезпечення автомобілем для осіб з інвалідністю внаслідок війни
- ▶ покращення житлових умов
- ▶ участь у державних програмах з безоплатної професійної адаптації, курсах з підвищення кваліфікації та професійне навчання
- ▶ протезування для осіб з інвалідністю внаслідок війни: 40% охочих не змогли скористатись цією послугою переважно через незнання, де її можна отримати, або відмову в наданні цієї послуги
- ▶ залишення на роботі при скороченні чи реорганізації підприємства, на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, організації: 40% охочих не змогли скористатись даним правом переважно через примусове звільнення або відсутність документів, необхідних для нового працевлаштування;

Продовження:

- ▶ отримання безкоштовних ліків
- ▶ санаторно-курортне лікування
- ▶ зубопротезування
- ▶ першочергове відведення земельної ділянки

Категорії судових справ за участю ветеранів війни

- ▶ оскарженням відмови в задоволенні встановлення статусу особи, на яку поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та видачі посвідчення встановленого зразка, тобто статусу УБД, особи з інвалідністю;
- ▶ захистом права на своєчасну та повну виплату грошового забезпечення;
- ▶ захистом права на отримання одноразової грошової допомоги;
- ▶ захистом права на пенсійні виплати.

Недосконалість законодавства про працю, законодавства про статус ветеранів

- ▶ Кодекс законів про працю 1971 р., ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» 1993 р. потребують оновлення через застарілість норм
- ▶ ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» встановлює однаковий правовий статус і відповідно однакові види підтримки для ветеранів різних воєн, однак потреби ветеранів Другої світової війни і ветеранів російсько-української війни 2014-2024 років є різними.
- ▶ Ветеран війни сучасної України - це людина (чоловік або жінка) працездатного віку, яка потребує допомоги у професійній адаптації і працевлаштуванні, з урахуванням стану здоров'я, якщо необхідно - у безкоштовній професійній перекваліфікації або навчанні, а також у придбанні житла.
- ▶ Існує потреба у розмежуванні законодавчого регулювання статусу і соціального захисту ветеранів Другої світової війни, учасників бойових дій, що відбувалися у радянський період історії держави, та статусу і соціального захисту захисників, які беруть участь у діях, спрямованих на забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України з 2014 року.
- ▶ Вирішенням проблеми розмежування правового статусу і соціального захисту ветеранів війни сучасності може стати актуалізація ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» або прийняття окремого закону, спрямованого на регламентацію правового статусу ветеранів війни сучасної України. Зокрема, цим актом має бути визначений новий перелік видів соціальної та іншої підтримки, осучаснений для потреб ветеранів війни незалежної України.

Дякую за увагу!